

מתיקות הפרשה

יו"ל ע"י ישיבת "היים של תורה - לובלין" בראשות הרב הגאון רבי מנחם יאנוע שליט"א

כי תבוא

לְכָדָּהּ, זֶה עַל יְדֵי שְׁנֵדָפָהּ בְּנִסְיוֹנוֹת שְׂאֲנָשִׁים מְנַסִּים אוֹתָנָהּ, בְּדַרְכֵימַי שׁוֹנוֹת שֶׁל פֶּעַם וּכְדוּמָה, וְנִשְׂאָר אֵיתָנִים מִתּוֹךְ שְׁלֹחַ וַיִּשׁוּב הַדַּעַת.

הַמּוֹרֵם מִכָּל הָאָמוֹר שֶׁעֲבוֹדָתָנּוּ בַּעוֹלָם, זֶה לְבוֹא לְהַתְּבַנְּנוֹת בְּרַב חֲסָדֵי ה' שֶׁעֲמָנוּ, מִתּוֹךְ טַהַר הַלֵּב וְהַתְּרַחֲקוֹת מִהַמְדוּת הַרְעוּת, וְהַדְּרֹךְ לַהֲגִיעַ לְכָדָּהּ עַל יְדֵי שְׂנֵאֵמֵר "בְּשִׁבְלֵי נִבְרָא הָעוֹלָם" (סְנֵהֲדָרִין לֹז). שִׁזְזָה עוֹלָם הַתַּהוּ עִם כָּל קִשְׁיָיו וּמַהֲמוּרָיו, שֶׁעַל יְדֵיהֶם בְּאִפְשָׁרוּתֵינוּ לְהַזְדַּבֵּק וּלְהַתְּעַלּוֹת. יִתֵּן ה' שְׁנִזְכֶּה לְלַכֵּת בְּדַרְךְ שֶׁל הַכְּהָנִים הַצַּדִּיקִים, וְעַל יְדֵי כֵן נַעֲלֶה בְּמַסְלַח הָעוֹלָה בֵּית אֵל, וְנִזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים מְאֻשְׂרִים וְשְׁלוֹמִים בְּזֶה וּבְבָא.

מִצְוַת בְּבוּרִים בְּיָמֵינוּ

וְהָיָה כִּי תִבּוֹא אֶל הָאָרֶץ (שָׁם) צְרִיף בְּאוֹר בְּכִמְהָ דְבָרִים הָאָמּוּרִים בְּפִרְשָׁה זֹה. א. אָמְרוּ חֲזו"ל "אֵין וְהָיָה אֵלָּא לְשׁוֹן שְׂמֻחָה". וְצְרִיף בְּאוֹר מִפְּנֵי מַה נִּסְמְכָה הַשְּׂמֻחָה לְכִי תִבָּא אֶל הָאָרֶץ? ב. מִפְּנֵי מַה צְרִיף לְפָרֵט בְּאִמְרָה עַל הַבְּבוּרִים אֵת לִבְךָ הָאָרְמִי וְאֵת שֶׁעֲבוּד מְצֻרִים? ג. חֲזו"ל (סַפְרֵי) דָּרְשׁוּ עַל הַפְּסוּק "וְשִׂמְחָתָהּ בְּכָל הַטּוֹב - זֶה הַשִּׁיר". וַיֵּשׁ לַעֲיֹן מְדוּעַ דּוֹקָא בְּשִׁיר?

וְנִרְאָה לְבָאָר בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא עַל פִּי מַה דְנִפְסַק בְּשִׁלְחָן עֵרוּף (או"ח ריח) שֶׁכְּשֶׁאֲדָם עוֹבֵר בְּמִקּוֹם שֶׁנִּעֲשֶׂה לּוֹ נֶס, עַלְיוֹ לְבָרָךְ וּלְהוֹדוֹת עַל הַנֶּס שֶׁנִּעֲשֶׂה לּוֹ בְּאוֹתוֹ מִקּוֹם, וְכֵן לְהוֹסִיף אֵת הַמְּקוֹמוֹת שֶׁנִּעֲשׂוּ לּוֹ בְּהֵם נִסִּים, וְכֵן לְבָרָךְ וּלְהוֹדוֹת עַל כָּל הַנִּסִּים שֶׁעֲשֶׂה הָאֵל לְאַבוֹתָיו בְּמִקּוֹמוֹת שֶׁנִּעֲשׂוּ לָהֶם נִסִּים.

וְהֵינּוּ שֶׁרְצוֹן הָאֵל שֶׁנִּחְיָה תְּמִיד אֵת רוֹב חֲסָדָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ, וְהַנִּסִּים הַגְּלוּיִים וְהַנִּרְאִים לַעֲיֵנֵינוּ יִשְׁמְשׁוּ לָנוּ בְּתַזְכוּרוֹת עַל כָּל הַחֲסָדִים שֶׁהֵיוּ וְשִׁבְחָהּ, מִכִּיּוֹן שֶׁעַל יְדֵי כֵן אָנוּ מִתְקַרְבִּים וּמִתְחַבְּרִים עִם ה' יִתְבָּרָךְ.

וְעַל כֵּן בְּפִרְשַׁת בְּבוּרִים שֶׁמְהוּתָהּ הוֹדָאָה לְקַב"ה עַל רוֹב הַטּוֹב שֶׁנִּמְלַע עִמָּנוּ בְּאָרֶץ הַנִּפְלְאָה וּבִפְרוֹת הַמִּשְׁבָּחִים שֶׁהוּא נוֹתֵן לָנוּ, אָנוּ מוֹדִים עַל עֵצֶם חַיּוּתָנוּ וְעַל הַשְּׂמִירָה הַנִּפְלְאָה שֶׁשָּׁמַר הָאֵל אֵת אֲבוֹתָנוּ וְאוֹתָנוּ בְּמִשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, שֶׁעַל יְדֵי כֵן בְּאִפְשָׁרוּתָנוּ לְהַגִּיעַ בְּיוֹם מַהֲטוֹב שֶׁהוּא מְשַׁפֵּיעַ לָנוּ, וּלְהוֹדוֹת עַל כֵּן לְשִׁמּוֹ

מְדוּעַ יִשְׁנֵם אֲרַגְנֵי טְרוּר לְמִינֵיהֶם?

וְהָיָה כִּי תִבּוֹא אֶל הָאָרֶץ וְגו' (כו א) הִנֵּה פִּרְשַׁת בְּבוּרִים פִּרְשָׁה נִפְלְאָה הִיא עַד מְאֹד, שֶׁבָּה נִצְטוּרָה הָאָדָם לְהִבִּיא אֵת יָבוּל שֶׁדָּהוּ לְבֵית הַמְּקוֹדֵשׁ, וְלַתַּת אוֹתוֹ לְכַהֲנִים הַצַּדִּיקִים בְּכַדֵי שִׁלְמִדּוּהוּ אֵת עֵינָן הַתְּנוּפָה, שֶׁמְהוּתָהּ הַעֲרֻכָה וְהַפְּרַת הַטּוֹב לְקַב"ה עַל כָּל הַיָּבוּל שֶׁהוּא מְשַׁפֵּיעַ לָנוּ תְּמִיד, וְזֶה תְּכַלִּית כָּל הַתּוֹרָה בְּלָה.

וְכֵן כְּתַב הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ, שֶׁטָּנָא זֶה גִּימְטְרִיָּה שֶׁל שְׂשִׁים מְסַכְתוֹת, וּמִכָּל מִקּוֹם לֹא נִצְטוּרָנוּ לְהִבִּיא אֵת הַש"ס בְּבוּרִים, אֲלָא אֵת הַפְּרוֹת, מִכִּיּוֹן שֶׁהַמּוֹרֵם מִכָּל הַש"ס זֶה בְּרֻכּוֹת, שַׁבָּת, עֵרוּבֵינּוּ, נְדָה וְעוֹד, שֶׁהַכָּל זֶה מְקַשֶּׁה אַחַת שֶׁל חֲסָדֵי ה' עִם הָאָדָם, וְהַפְּרַת הַטּוֹב לְשִׁמּוֹ יִתְבָּרָךְ, וְזֶה מַה שִׁיּוּצָא מִהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאֵת כָּל זֶה הִיָּה הַכֵּהן מְלַמֵּד אֵת הָעַם מִבִּיאֵי הַבְּבוּרִים.

וּבְכַדֵי לִזְכוּת לְהַתְּבַנְּנוֹת מִתְמַדָּת בְּחֲסָדֵי ה', עַל הָאָדָם לְבִיא בְּטַהַר הַלֵּב וּבְמַדּוּת טוֹבוֹת וּמַעֲדוּנוֹת, וְעַל כֵּן אָנוּ מְזַפְרִים בְּפִרְשָׁה זֹאת לְבֵן וּפְרַעוֹה, שֶׁהֵם הָיוּ סִמְלָל שֶׁל רַע וְשַׁחֲתוּת, וְגַם אָנוּ מִיּוּצָאֵי חֲלָצִיו שֶׁל לְבָן, לְלַמְדָנוּ שֶׁלְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ שֶׁד בְּתוֹכּוֹ, שֶׁטּוֹמֵן בְּחֻבוֹ מַדּוּת וְתַאֲזוּת רַעוּת, וְאִם אָדָם לֹא מִיַּחַס מְסַפִּיק חֲשִׁיבוּת לְהוּצָאָה הָרַע מִתּוֹכּוֹ, אֲזִי הַקַּב"ה שׁוֹלַח אֲנָשִׁים שִׁיעֲשׂוּ רַע בַּעוֹלָם, כְּמוֹ שִׁישְׁנֵם אֲרַגְנֵי טְרוּר לְמִינֵיהֶם, וְכֵן הוּא יִתְבָּרָךְ שׁוֹלַח אֶל הָאָדָם עֲצָמוֹ - אֲנָשִׁים שֶׁמְצַדִּיקִים לוֹ וּמְחַלְשִׁים אֵת דַּעְתּוֹ, וְכָל זֶה בְּמַכּוֹן מֵאֵתוֹ יִתְבָּרָךְ, בְּכַדֵי שֶׁכָּל אֶחָד יִרְאֶה אֵת הָרַע שִׁישׁ בְּתוֹכּוֹ, וַיִּשְׂרַשׁ אוֹתוֹ.

וְאִפְשָׁר לְרַמֵּז זֹאת בְּמַה שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים צ"א) "רַק בְּעֵינֶיךָ תִּבְטֵט וּשְׁלַמְתָּ" - שֶׁעַל יְדֵי הָרְאִיָּה בְּאִפְשָׁרוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם לְהַשְׁתַּלֵּם בְּמַדּוּתוֹ, וּבְאִיזָה רְאִיָּה - "רְשָׁעִים תִּרְאֶה" - שֶׁל רְשָׁעוֹת הַגּוֹיִם, וְזֶה גַם מַה שֶׁכְּתוּב "וְהֶאֱלָקִים עֲשֶׂה..." אֵת כָּל הָרַע בְּכַדֵי "שִׁירָאוּ מִלְּפָנָיו" - שֶׁנוֹכַח לְרְאוֹת אֵת הָרַע וּלְהוּצִיא מִתּוֹכּוֹ.

הִבָּה נִתְבוֹנֵן עַל אֲנָשִׁים שׁוֹנִים שֶׁמְשַׁקִּיעִים שְׁנַיִם רְבוּת, כְּסָף וְכַחוּת, בְּכַדֵי לְלַמֵּד מְקַצֵּעַ מְסִים שִׁישְׁמֵשׁ אוֹתָם לְתַקּוּפָה מְסִימָת, וְאִם כֵּן מְדוּעַ שֶׁלֹּא נִלְמַד מֵהֶם לְהַשְׁקִיעַ בְּעַצְמָנוּ, וְלְהוֹקִיעַ אֵת הַשְּׂדִים הַקַּטְנִים שֶׁהֵם הַמַּדּוּת וְהַתְּאֲזוּת הַרְעוּת שֶׁבָנוּ, וּבְזֶה נִזְכָּה לְחַיּוֹת חַיִּים נִצְחָיִים, וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׁנַפְנִים בְּדַעְתָנוּ שֶׁהַדְּרֹךְ לְהִגִּיעַ

יתברך.

ועל כן נסמך לכאן ענין השיר הנובע מתוך שמחה עצומה, שבשמה שמחה פורצת גבולות, השיר והשבח יוצאים מהפה מאליהם, ופרשה זו צריכה להיות עטרה לראשנו בכל עת, שנודה ונהלל לשמו יתברך על רוב הטוב שהוא עושה עמנו.

וברוך ה' בלנו מוידים ומהללים, ברם עלינו להיות בנים עם עצמנו ולבדק האם אנו מוידים בכדי לצאת ידי חובה בלבד הלילה, או שכל מהותנו זה שמחה, אהבת ה' והודאה, האם אנו אכן מתפעלים מכל תפוח טוב שאנו אוכלים, ומכל התבוננות בבריאה הנפלאה שברא האל, הבה נשים דגש על ההודאה וההכרת הטוב לאל יתברך ויתעלה, ועל ידי כן יהיו כל חיינו מלאים וגדושים בשמחה ובשירה והלל, הנובעים מאהבת ה' הפורצת את כל הגבולות.

מה הם בגדי העבודות שלבשנו במצרים?

והיה פי תבוא אל הארץ... ולקוות מראשית כל פרי הארמה (שם א-ב)

יש לעיין בפרשה זו של בפורים בכמה דברים הטעונים באור. א. מפני מה נסמך פרשה זו לפרשת עמלק? ב. במשנה בבבורים (פ"ג) וברמב"ם בהלכות בפורים (פ"ד) מבאר באריכות ביצד היו מעטרים את הפפורים והפבוד הגדול שהיו עושים למביאייהם. וצריך באור מפני מה נתיחדה מצוה זו לכבוד והדר, מה שלא מציינו בשאר המצוות?

ג. בספרי דרש רבי יוסי הגלילי על הפסוק "ובאת אל הכהנים... אשר יהיה בימים ההם" - "אין לך אלא בהן שבימיה", והקשה הרמב"ן שבשלקמא לגבי שופט שיד לצוות את האדם לשמוע לשופט שבדורו כמו לשופט שבדורות קודמים, ברם לגבי בכורים שאינו אלא נתינה לכהן פשיטא שביא לכהן שבימיו, דאם לא כן למי יביא?

ד. רש"י מביא מהספרי, שבכורים טעונים תנופה שני פעמים, וצריך באור מה ענין התנופה? ומדוע בעינין פעמים? ה. "וענית ואמרת" פרש בזהר הקדוש שזה עדות, וצריך באור מה פאן ענין העדות? ו. מפני מה אנו מזכירים את ענין ארמי עובד אבי, ושעבוד וגאלת מצרים?

ז. בספרי איתא על הפסוק "ויהי שם לגוי גדול" - מלמד שהיו ישראל מציינים שם, ופרש רבנו חיים פלטיאל שהיו להם טליתות מצויצות. וצריך באור מה השיבות בין ציצית לבכורים? ח. בסוף הפרשה נאמר "ושמחת בכל הטוב" וצריך באור מה ענינו אצל בכורים? ט. במשנה בבבורים (פ"א) מובא שזמן תחלת בכורים זה משבועות. וצריך באור מה השיבות ביניהם?

ונראה לבאר שמטרת מצות בכורים זה כדי להחדיר לאדם שכל אשר לו זה מאתו יתברך, וזה מחמת שדרבו של האדם לשיד לעצמו את הגדלה והתפארת היוצא מכל דבר שהוא טורח בו, [וזה דרכו של עמלק לקרר את האמונה בקב"ה].

ומטעם זה צונו התורה הקדושה לקחת מהפרות שהאדם מעריך ביותר, שהם הפרות הראשונים שבשבעת המינים שגדלו בשדהו, ולעשות מהם עסק גדול, בכדי להראות את גדל חבתנו ושמחתנו בה' יתברך, ולבד מפך צריך לעלות לבית המקדש ולקבל שם מהכהנים דעת ואמונה שהכל בא מאתו יתברך, ועלינו להודות לו על כל החסדים שהוא עושה עמנו בכלל, וכן בפרט, שצריך לפרט את החסדים שהוא עשה עם אבותינו ועמנו, וכן על הארץ והפרות שהוא נותן לנו.

ואחר כך היה הכהן מניף את הפרות יחד עם הפעלים פעמים, בכדי להחדיר לאדם שהקב"ה שולט ומשפיע בשמים ובארץ ובארבע רוחות, ואכן הפעלים היה מעיד שהכל בא מאתו יתברך, וזה גם כן ענין הציצית שעל ידו אנו נזכרים שהקב"ה גאל אותנו משעבוד מצרים, וזה סמל לבגדי העבודות שלבשנו במצרים.

ועתה מוכן שזמן הבאת הבפורים זה משבועות, שאזי נשלמת גאלת מצרים ונתינת התורה הקדושה שמטרתם להחדיר את ההכרת הטוב והערכה לקב"ה שזה ענין הבפורים, ה' יזכנו להתבונן בעמק חסדי ה' שעמנו בכלל ובפרט, ועל ידי זה לבא לאהבת ה' עצומה ולשמחה בכל הטוב.

מצות תרומות ומעשרות בימנו - ביצד?

ואמרת לפני ה' אלקיך וגו' (שם יג)
כתב הרמב"ם (הלכות מע"ש ונטע רבעי פי"א) "מצות עשה להתודות לפני ה' אחרי שמוציא כל המתנות שבזרע הארץ". וצריך באור מפני מה נקראת אמירה זו בשם ודוי מעשרות? ועוד מה הענין של תרומות ומעשרות? וביצד ביכלתנו לקיים מצוה זו בימנו?

ונראה לבאר על פי משל - לאב שהזמין את בנו לגור בביתו עם כל משפחתו, ונתן לו את בספו, ואכן הבן נהל את הבית פראוי תוך שהוא מכבד מאד את אביו, וכן הוא חנף את ילדיו לתת לאביו בתחלה מכל מאכל אשר יאכלו וכדומה, וגם אחרי פטירת הסב המשיך הבן לשמור על מקומו של אביו, ולתת שם בתחלה צלחת עם אכל, וכששאלוהו בניו לפשר הדבר, השיב 'ברצוני להקנות לכם את מדת הפרת הטוב לסבכם על כל הטוב שנתן לנו, שבזכותו יש לנו את הבית הזה ובזכותו אנו מתפרנסים בכבוד.

וכמו כן ענין תרומות ומעשרות זה שנתן לכהנים, ללוים ולעניים, בכדי שידע שהכל בא מאתו יתברך, ועלינו להודות לו, ולהדבק במדותיו, שכלם חסד ורחמים, ובכדי שנהדיר את היסוד הזה, צונו הקב"ה לעלות עם המעשר שני והנטע רבעי לירושלים, ולקבל מהכהנים ומהלוים את הדעת הזו, וכן נצטוינו להתודות לפני הקב"ה, ופרש ר' משה פינשטיין (בספרו קול רם ג) שענין הודוי זה פרוש ונדאות הנובעת מהתבוננות ברב הטוב שעושה עמנו האל יתברך.

ונלמד מפך לתת לזולת מכל דבר טוב שיש לנו, הן מהזמן והן ממאכל טוב וכדומה, וכן נודה לקב"ה על

כל הטוב שהוא עושה עמנו, ועל ידי זה נחזיר לעצמנו שהכל זה מאתו יתברך, ונודה ונהלל לשמו, וכן נחפץ להדבק במדותיו ולעזר את מדותינו לחסד ורחמים.

ביצד זוכים לעין אופטימית וחיובית?

וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך (שם יז)

איתא במדרש הגדול "מה סגלתו [מטמון ואוצר של מרגליות] של אדם חביבה עליו, כך אתם תהיו חביבין לי". במדרש זה אנו רואים את מעלתו היחודית של כל יהודי ויהודי, וזה מפאת הנשמה הטהורה השוכנת בתוכו, ואשר נתנה לו בחלק אלוה ממעל, נשמה שאינה מתחלפת לעולם, ואפלו בהסתרה שבתוך ההסתרה, הקב"ה עמו תמיד בכל מצב, ואף אנו ראוי לנו ללמוד מכך להעריך את כל אחד ואחד, הגם שדעותיו אינם תואמות בדיוק את דעתנו.

הבה נערו חשבון נפש מדקדק עם עצמנו, האם אנו מסתכלים על אנשים בצורה חיובית או חלילה להפך? יתכן שנמצא בעצמנו הרבה השקפה שלילית על אנשים, וזה מחמת דברים קטנים וזוטרים, ונשאל את עצמנו האם אכן זה רצון ה'? האם אנו אכן נוהגים בדרך הישר, כמה שאנו מגמדים את כל הטוב שבזולת, ומגדילים את הרע הקטן שבו? ובפרט שפעמים רבות בלו טוב, ורק העין הרעה שבנו מסתכלת עליו בצורה שאינה טובה.

הזק ונתחזק מכאן ואילך לראות רק את הטוב שאצל השני, ולא להפסיק להעריך את הנשמה הטהורה שבו, ואת הטוב הבלום בו, וגם אם לפעמים אנו רואים בו רע נשנו לעצמנו שזה לא הוא אלא נדבק בו קצת רע, אבל הוא כשלעצמו בלו אך טוב וחסד.

ומתוך שנהיה תמיד עם עין אופטימית וחיובית, נסתכל גם על עצמנו בעין טובה, ונזכה להמשיך להתעלות בדרך העולה בית אל, ולהיות כאבינו שבשמים שמיסתכל על בלנו רק בעין טובה, וכמו שכתוב "לא הביט און בעינקב", ה' יזכנו.

תפלין - הקשר האדוק שבינינו לבשמים

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו בוך (כוז י)

איתא בגמרא בברכות (ו.) "תניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפלין שבראש" וזה מחמת שהתפלין מעידות על הקשר האדוק שבינינו למלך מלכי המלכים, כאב שקושר חוט ארוך עמו ועם בנו, בכדי שלא יפרדו לעולם ואפלו בזמנים הקשים ביותר, וכדאיתא בגמרא (שם) שהקב"ה מניח תפליו, שזה מסמל על מה שהוא קושר אותנו עמו בצותא חדא, ועל ידי שנתבונן בכך נתיחד עמו יתברך וכמו שאמרו שם בגמרא "אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם".

מכל המאמרים הנפלאים הללו נדע ונאמין בקשר שלנו עם הבורא יתברך, שהוא הרבה יותר מאב לבנו יחידו, וכידוע שהתפלין והציצית הולכים בצותא

חדא, והנה הציצית מסמל על החבוק החם וההדדי שלנו עם אבינו שבשמים, וכדגמת האב שלא ראה את בנו שנים רבות, ולא היה ביניהם שום קשר, והיו ספורים כאלו מעולם - בשואה וכדומה, וכשלאחר עשרות שנים נפגשו האב עם בנו, לא נתן לשער את השמחה וההתרגשות שהיו שם, ובפרט בזמן החבוק של האב עם בנו, שהשתיקה הרועמת באותו זמן, שזה יותר מאלפי מלים.

וכמו כן בעת שאנו מתעטפים בציצית, וקושרים את עצמנו עם בורא כל העולמים בתפליו, מתוך הודאה על הדם שזורם בנו, [הדומה לשחור כענני הרצועות השחורות], אזי זה הזמן לחוש את החבוק החם והאוהב, ואת הקשר האדוק וההדדי שבינינו, קשר שאין לו סוף, קשר אדוק כל ינתק, קשר הנובע מאהבה והפרת הטוב, שמים רבים וקשיים ונסיונות של העולם הזה, לא יוכלו לכבותו.

המטר - הדרך לאהבת ה' יתברך

יפתו ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו (שם יב)

בראש כל הברכות ומתן השקט על המצות והמעשים טובים זה הגשמים, מפיון שהיותם מקור כל הטוב והשפע הגשמי, ועל ידי כל הנפלאות והחסדים הקורים שבבריאה, באפשרותנו להשיג ולראות את כל הטוב שהוא יתברך משפיע עלינו, בכדי שנפיר ברב טובו וחסדו הנובעים מאהבתו אלינו, ומתוך כך אנו מודים ומהללים לשמו, מפירים לו טובה ומתמלאים באהבה הדידית לשמו יתברך, שזה תכלית ביאתנו לעולם ה' יזכנו לך.

הדרך לשמחה

תזת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה (שם בוז)

איתא בגמרא (ערכין יא.) איזו עבודה שבשמחה ובטוב לבב הוי אומר זה השירה, וצריך באור מדוע הגדירה הגמרא את ענין השמחה בשירה? ועוד יש להקשות מפני מה לא צותה הגמרא להדיא על השמחה? ועוד קשה מפני מה הענישה התורה כל כך הרבה קללות על חסר השמחה?

ונראה לבאר על פי מה שכתב הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח) וזה לשונו "השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהם, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפריע ממנו, שנאמר "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה", וכל המשפיל עצמו ומקל בגופו בכדי לשמוח לפני ה', הוא הגדול המכבד העובד מאהבה, שנאמר "והמלך דוד מפזז ומכרפר לפני ה' וגו'", ומבאר בדבריו שהשמחה אינה מצוה בפני עצמה, אלא היא תוצאה של עבודת ה' מאהבה, ומטעם זה הענישה התורה כל כך על חסר השמחה, מפיון שזה מראה שעבודת האדם היא פמצות אנשים מלמדה, ולא מתוך אהבה לעשות את רצון ה' יתברך.

והדרה לזכות לשמחה, זה על ידי שיתבונן ברב חסדי ה' שעמו ובאהבתו העצומה אלינו, וישמח בחלקו הטוב, וישיר וישבח לשמו יתברך, ומלבד שהשירה והרקודים נובעים כתוצאה מהשמחה, הם גם כן מביאים לאדם שמחה ואהבה לקב"ה, ולכן הזכר בגמרא "טוב לבב", מכיון שבשש"ש לאדם לב טוב, הוא שמח ומסתדר עם בלם, ה' יזפנו.

חסדי ה' שבשמוד הענין

ואולף אתכם ארבעים שנה במדבר לא בלו שלמותיכם מעליכם וגעלך לא בלתה מעל רגלך (כט ד)

במדרש רבה (ז) מובא באריכות, הדין שהיה לרבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי עם חמיו רבי שמעון בן יוסי, ביצד נשמרו בגדיהם של ישראל במדבר. והמורם מהאמור שם, שעמוד הענין היה מכבס את הבגדים ועמוד האש היה מגהצם, ולא עוד אלא שהם היו מתענגים בנאות דשאים של הבאר, שהיה ריחן מפעפע ומתפשט בכל העולם שנאמר "וריח שלמתוך בריח לבנון וגו'".

והינו שבעת יציאת מצרים הראה הבורא את רוב אהבתו לבניו, ואת רוב טובו וחסדו לעיני כל העולם, בכדי שיפירו וידעו כל עמי הארץ שאנו העם הנבחר, בניו המיוחדים של מלך מלכי המלכים, וראוי לנו לשגן וללבן את כל הטוב שעשה עמנו האל, בכדי שנסען רק עליו, ונדע לדורות שאותו קשר נשאר לעולם, ועלינו ללכת עמו באמון מלא ובתמימות מחלטה, שהוא עשה ויעשה עמנו את הכי טוב בעברנו, והעקר שגם אנו מצדנו נתן בו אמון מלא כגמול עלי אמו.

מאיזה כסף נבנה שטיבלאך בית ישראל?

וישמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם לבוען תשכילו את כל אשר תעשון (שם וז)
בגמרא (ע"ז יט:) למדו מהפסוק הזה, שכל העוסק בתורה נקסו מצליחין. ובטעם הדבר, שהתורה הקדושה מדריכה את האדם ביצד להיות מעדן, אציל וישר, וכשאדם צועד בדרך זו אזי משאו ומתנו באמונה, והקב"ה שולח לו סיעתא דשמיא ובלם חפצים להיות בחברתו ולסחר עמו.

ונספר כאן מעשה נפלא בכחו של יהודי שעסק בתורה לשמה עד היכן התאפקותו וסבלנותו מגעת, ובמה זכה אודות לכה. ומעשה שהיה כה היה, יהודי תלמיד חכם הלך לחברו סך חמשים נפולאון זהב - סכום כסף גדול מאד בימים ההם, ובפרט בשנות הצנע שהיו בירושלים, בהגיע זמן הפרעון בא הלכה לביתו של

המלוה והשיב לו את כל הכסף במלוואו, המלוה שעסק באותו זמן בענין כל שהוא, הכנים את הכסף אל בית סתריו ושכח מכל הענין.

והנה בעבור זמן מה בזכרו שהחוב לא נפרע, הגיע אל הלוח ובקש ממנו את הכסף, הלוח מצדו טען בלהט שקדם את מצות פריעת החוב, והשנים הגיעו להתדין בדין תורה אצל הגאון ר' לייב דיין זצ"ל, שמע הדין את הצדדים, ואמר ללוח שעליו להשבע שבועת היסת בכדי להוכיח את צדקת טענתו.

אולם הלוח שהיה ירא שמים לא אבה להשבע, אינני חפץ להשבע, אני מוכן להשיב את החוב בשנית והעקר שלא להשבע! לא קל היה לו ללוח להשיג את הסכום מחדש, ובפרט כשידע את האמת ששלם כבר, ברם למען השכנת השלום, טרח והשיג את הכסף והביאו למלוה.

ערב פסח מגיע מידענו המלוה לנקות את ביתו לכבוד פסח, כשולפת פודצת מפיו זעקה גדולה ומרה עד מאד, באחת מפנות הסתר מבחין הוא בסכום ההלוואה, רק עתה תפס את גדל חטאו מחד גיסא, ואת נוראות צדקתו של הלוח מאידך גיסא, הוא רץ מיד לביתו של הלוח כדי להחזיר את הכסף ולבקש ממנו מחילה סליחה וכפרה.

מה גדלה תדהמתו כאשר הלוח נשאר עם ארשת פנים ננוחה רגועה ושלוח, ובנחת אמר למלוה נתתי את הכסף בזמנו בלב שלם, מתוך הבנה שפכל הנראה שבתה מדבר החזרת החוב, והוסיף הנפיון שלי היה גדול, ובחסדי שמים עמדתיו בו, ולכן אני מסרב להנות מממון זה!

המלוה והלוח הגיעו שוב לר' לייב דיין, ואחר ששמע את הטענות הבין כי הלוח העומד לפניו אינו אדם אלא מלאך, שכלו אומר עדינות ואצילות, ואשר השתמש עם תורתו בכדי לדעת ביצד לותר ולנהג לפני משורת הדין, ועל כן השיב ואמר אני ממליץ להשתמש בפסוק העצום הזה לבנית בית הפנסת לתורה ותפלה בשכונת בית ישראל, בכדי שמאות ואלפי אנשים יוכלו לעסק שם בתורה מדי יום, ועל ידי כן לבוא למצות ומעשים טובים הנובעים מטהר הלב!

זה הוא איפא ספור הקמתו של בית הפנסת ובית המדרש בית יעקב, וזה גם ספורו של השלט הפלאי המצב שם על הקיר, בו נאמר שבית הפנסת הוקם בחמשים נפולאון זהב, ולא בכדי זכה מקום נפלא זה לשאב לתוכו תורה ותפלה באחד, בכמות אדירה שפזו מדי יום, אלא מחמת שקירותיו ספוגות בשלום ואחווה ובהעברה על המדות, כראוי וכיאה לתלמיד חכם הלומד תורה לשמה.

ניתן לשמוע שיעורים מפי מורינו ראש הישיבה שליט"א בקול הלשון במספר 03-6171111 (אידיש).

03-6171171 (כה"ק, קו ישיר). ובאמריקה - קול הלשון של ארה"ב (באידיש ובקרויב גם באנגלית). שמעו ותחי נפשכם.

להערות ותרומות ניתן לפנות למכון "א זיסקייט אין מועדי ישראל", 052-7193031.

להצטרפות ל-6481 מנויי א זיסקייט ולמכתבים למערכת: ALONLUBLIN@gmail.com או 5402047@gmail.com